

(המשך מעמוד 73)

סימו הראשון עשה מודיאנו בכתיבת תסריט בשם לוסין לאקוב, לסרט בשם זה, של הבמאי לואי מארל.

סיפוריו של מודיאנו מתארים פנים של עולם מעוות, שוקע ודקאדנטי. הוא שותף לחלומותיו והוא גם קורבנם. הוא בעל קיבעון, המתמקד ברדיפות הנאצים בצרפת הכבושה, שאותו הוא משחזר באמיצות ביוגרפית-חלום מרוסקת, תוך שהוא צמבא את סיפור הצל של ההווה שלו.

מודיאנו הוא ילד-פלא של הסיפורת הצרפתית, ילד-פלא עם אובססיה יהודית, שתיקוטי כי תשפיע על הסיפורת העברית, מבחינת יכולת התמודדות עם העבד היהודי עם הבוגדות ועם התחושה הקוסמופוליטית היהודית. את אלה עוטר מודיאנו בכרמוניות יהודית, כמו המוטו לספורו כיכר אטואל או מקום הכוכב, שבו הוא כותב: "בחדש יוני, 1944, נגנש קצין גרמני אל צעיר השואל אותו: 'תושלח לי, אדוני, איפה פלאם דה לי טראל?'. האיש הצעיר מצביע על הצד השמאלי של חזונו (סיפור יהודי)". בסוף פור זה מספר שלמלובוביץ בדיווחו לקורא את כל המסיכות שלבש מתוך הכרח ומתוך רצון. מסיכות מהלוח בדמיונים אצטפטיים, ואוטו-אנטישמיים. הוא מר-עץ את סיפורו בדמיונות היסטוריות כלימוד אפולוניה, מאכס ז'אקוב ויהודים אחרים, שמודיאנו בוחן את יהדותם.

בכיוון אטואל לקראת סימו, הופך מודיאנו מאשים של הריגות התרבותית הישראלית, כאשר שלמלובוביץ, גיבורו, נאלץ להיעזר לישראל, וכאן הוא נופל בקרב לטכני שטאפו מקומיים המאשים מים אותו בהיותו צרפתי מחד, ויהודי גלותי מאידך, המחזיק ב"כרד משל פרוסט, היומק של פרנץ קפקא, הצילומים של צ'פלין, שטרתיים וגרשו מארקס, הרפרודוקציות של מודיליאני ופומפין... ואלה משלחים אותו לביקור עונשין.

הסיפור הראשון בספר שדרות הטבעת מתורגם ברגישות בידי יהושע קנז. זהו סיפור שבו עורך מודיאנו מסע לעבר שורשי הומו, ומתאר את אביו, שהוא מעין נוכח ועלוקה חברתית, העוסק ביוף פריטים מבוקשים בידי אספנים.

מעניין מדוע טורחת הגב' אביבה ברק, מתרגמת הסיפור השני (כיכר אשור אל), לרצף את תרגומה בהערות מודיות קותלמחצה, וכיצד השכילה לברור מתוך המילים והערכים את אלה הראויים לפרשנות בעברית. הגב' ברק חושבת, כנראה, שהקורא הישראלי הממוצע, הוא בור,



פטריוק מודיאנו ילד-פלא ספרותי

ולכן, כאשר כותב מודיאנו כי "במשיפת מארקס שישה אישים דגולים: קארל, גרשו, הרפ, ציקה, גנמו ופולי היא הב' הירה ללבנטין הממוצע, כי 'המשת הא' חים מן הקולנוע איליהם הוסיף מודיאנו את קארל מארקס".

פלאס דה ליטואל, הלא היא כיכר שער-היחזון בפריס, הפירושו המילולי הוא, "הקום הכוכב" והכוכב הוא גם הכי נוי לטלאי מגן-ההודיד הצהוב, שהיהודים נשאו על לוח ליבם במלחמת-העולם ה-2.

כאשר הגב' ברק מבארת לקורא היס' תיכוני המצוי, כי "קרנות פולמו" הם "דגם של קאראוונים ואוטובוסים" היא מונעת בהסברה, את אפשרות הקורא לדמיין לעצמו כי פולמוניס עשויים להיות גם קרונות-רכבת מהודרים. מלבד ליקויי תרגום אלה, 2 רומנים אלה של מודיאנו, לא הושחתו בידי הגב' ברק, ועוצמתם מצליחה להגיע לעברית. ספר זה הוא מן המעולים והחשובים שראו אור בעברית בעת האחרונה, והוא מומלץ לקריאה.

דואר חוזר

פולמוס ה"ביקורת"

רשימתה של ר.ס. (המעדיפה לשמור על עילום-שם) היא הראשונה בסידרת התגור, על טענותיו של דן בן-אמוץ על ביקורת הספרות:

דן בן-אמוץ, לרצונו או שלא לרצונו, הפך למוטד בארץ, קורא-הספרים הישי ראלי מכיר לפחות ספר אחד או שניים משלו, כבר גיבש לעצמו דיעה על התופעה (מאד נגד או מאד בעד), ויודע פחות או יותר איזה סוג של הנאה, או איזה סוג של סבל מצפה לו עם יצירה בן-אמוצית. הביקורת לא תעלה או תוריד בעיניו את עיווד מכירת כתביו — צבא קוראני ה- נאמן לא יטוש אותו, ומחנה שונאני הנאמן עוד יותר לא יסלח לו — והבי קורת גם לא תשפיע על האבתו, שינאתו, הבנתו או החמצתו של יצירותיו. כתיבה נוסח בן-אמוץ אינה משאירה את הקורא אדיש, ודעתו הנחרצת לא תשתנה בקלות רבה כל כך, על-ידי קריאת מאמר ביקור רת, למשל.

וכן יכול מר בן-אמוץ להרשות לעצמו שלא להזדקק לשיירותיו של ענף הביקור רת. הוא יושב כבר על ענף משלו, קוטף מירותיו וקולע את חיצו הביקורת שלו עצמו לעבר כל מטרה הנושאת לגביו אפשרות של שעשוע אינטלקטואלי (ש- קוראים לזה 'התפלספות'). התפלספות — שיגעון! אני אוהבת התפלספויות — במיוחד כמו אלה שדן בן-אמוץ אחראי להן. אלא מה — מדי פעם קורה, והוא מקפץ בדרך הפתלתלה והמפולפלת, מד- לו מעל גבם של נימוקי הנגד ומתעלם מהם. מתוך רצון ליצירת תיזה מושלמת שתקטט את הדימויים והרעיונות המ- רתקים שעולים לו בראש — הוא נסחף. הוא גם סוחף את שאר המתפעלים אתו, שוכחים מן העניין עצמו ומן הנימוקים הרופפים, האידיאליסטיים במידה מסויימת, והולכים סומא אחר השפה הניש- מעת נבואית כימעט, עתירת דמיון וקסם. ולמה אינני מסכימה עם הזילזול ה- מופנן של מר בן-אמוץ בביקורת ובמבקר רים? הסיבות פשוטות ופרוזאיות: קיים מיבחר רב של ספרים, מחזות וסרטים, ואינני מסוגלת לראות או לקרוא את כולם כדי לסנן מתוכם ולמצוא את מה שחיפשתי. אין לי מספיק זמן וסבלנות לכך, ומכיוון שלא אקרא ספר על פי שמו או ציור עטיפתו, אני זקוקה למידע מוקדם, להכוונה, לשאלו חברים גם אפי ש, אבל זה קצת מסובך. מה יותר פשוט מאשר לפתוח עיתון, (24 שעות ביממה), כשהו מוסבר בבחירות ובמלוא תשומת- חלב, וכשאתה מכיר, פחות או יותר, את המבקר, ויודע מה לצפות ממנו.

אין זה אומר שאין לי טעם משלי. הסועד במיסעדה, המבסס מן המלב שישפר לו על הטעמים השונים של התב- שילים המוצעים לו, איננו 'זומבי' המ- צפה שמישהו יחליט למענו". הוא פשוט אינו יודע מה של התבשיל החרוף-מתוק שהוא מחפש, ולפי התיאור הוא מקווה לזהות אותו. את מה שהוא רוצה — הוא יודע. וחוף מזה, היעדר הביקורת היה מעבד גילויים של כישרונות חדישים, נוסף לביזבוז זמנם של צרכני התרבות בחיפושם מייגעים. אני גם לא מקבלת את הטענה של בן-אמוץ, כאילו יכולה ביקורת להטיל צל על יצירה, ולקלקל את המגע הישיר בין הסופר לקורא. תפקידה של הביקור

בחתף נתן זך מפגיו מעמודי "פרוזה" \*

בן-עזר מארח את בוסר \* התיאטרון

העירוני של תל-חיפה \* הכפיה

הדתית של ברגמן בירושלים

●● גיליון 34 של הירחון לספרות ולאמנות פרוזה העומד לראות אור החדש, יהיה בעריכתו של המשורר נתן זך (צפונות מזרחית). בין המשתתפים בגיליון זה, כמה שמות שאינם מקובלים בעולם הספרות: בנייהם, עורך מוניטין אדם ברזל, הצייר מירון סיימה, שיביא מזכרונותיו על המשוררת הגרמניה אלזה לסקר-שילר, שניפטרה בירושלים, פרוזה של הצייר יגאל תלמור-קליין. ●● גם המשוררת דליה רביקוביץ, שלא פרסמה משיריה זה קרוב לחמש שנים, מפרסמת בחוברת שירים חדשים שלה. שלמה שבא מביא רשימה על המשוררת רחל (בלובשטיין), בליווי שירים של המשוררת, שעוד לא פרסמו. ממד נוסף לסיפורת הישראלית, יהיה בסיפור של אפרים קישון, העלול לעורר זעם רב בטרקליני הסיפורת הישראלית, וכן שירים מאת המשורר סמיח אל-קאסם. בעוד חוברת זו נמצאת תחת מכש-הדפוס, אנחנו מתבשרים כי חוברת שתבוא אחריה, יראה אור המחזה שולמית מאת אוסקר וייגד בעיבודו של הסופר פינחס שדה, שירים חדשים של יהודה עמיחי וסיפורים מאת עמוס קינן. ●● המסורת של עורך-אורח שהנהיג עורך פרוזה יוסי קרייה, הועתקה בידי עורך כפילו-הספרותי עיתון 78 יעקב בוסר (טוכן חשאי של היבסקציה בחורש הספרות העברית). בימים אלה, קיבלו כמה סופרים, מיכתב מטעמו של העיתונאי אהוד בן-עזר (אודי), שבו הוא מבשר כי הוא יהיה העורך-אורח של הגיליון הקרוב של בוסר. הגיב על בשרה זו, משורר נודע, שאמר: "העורך-האורח בוסר יפרסם את המשתתף האורח יעקב בוסר, ואחרי זה, העורך-האורח בוסר יפרסם את המשתתף האורח בן-עזר — וכך, כולם יהיו עורכים-פורחים באוויר...". ●● הכל החל במאמר ביקורת, שבו תקף פרופ' ישעיהו לייבוביץ את תורותיו של הבלשן נועם חומסקי, ששניים מספריו ראויים באחרונה בתרגום לעברית (לשון ורוח, לשון וחרות). המתקפה של לייבוביץ, ראתה אור בהארץ. התגובה לא איחרה לבוא. פרופ' הגיאיל עמית, שלח את תגובתו להארץ וזה סירב מסיבות השמורות עימו לפרסמה. המוסף-הספרותי של דבר היה נדיב יותר, ופרסם תגובה זו, תוך התעלמות מכך, שנמסר מלהעיר



מוקד מושמץ, ברוך אורח, בן-עזר עורך

בפתיחת התגובה, כי פרופ' עמית, הוא המו"ל הישראלי של לשון וחרות (הוצאת מיפרש) ●● מספרו של עמוס קינן מתחת לפרחים שראה אור בהוצאת פרוזה עומדת לראות-אור השבוע מהדורה שלישית ●● מחזאי חיפאי, שעבר באחרונה להתגורר בתל-אביב, הגיב על תוכנית האיחוד שבין תיאטראות תל-אביב (קאמר) וחיפה, והביא לאורך העולם: את ההגדרה: התיאטרון העירוני של תל-חיפה. ●● כפייה דתית סמוייה מתנהלת בירושלים, הרחק מכביש-המריבה לשכונת רמות. הכפייה הנז' מתנהלת במרכזה של העיר, אשר למרות העובדה כי רוב נבחריה הינם חילוניים, הרי שהדתיים מחזיקים בתיק התרבות. באחרונה, הגיעו להסדר מביש, מנהל מחלקת-התרבות העירונית ד"ר ברגמן (כל קשר בינו לבין במאי בשם זה הינו מיקרי בהחלט) לבין האמרגן אריה מארק, בעליו של אולם פרגוד שהיה פתוח בעבר בימי שישי. איש אינו יודע בכמה סכומים מדובר, אך העובדה היא כי באולם פרגוד אין כל חילול של שבת. בעוד שבת'א נערכים מדי ליל-שישי, עשרות אירועים, הרי שבנירו של טדי קולק, ישנה שממה אחת גדולה ●● גילגולים חסרי-תיקדים עבר סיפור של ד"ר מאיר פז' מן ההגנה לצבא ההגנה שראה-אור החדש (ז'מ"ח). הספר שכתב-היד שלו זכה בפרס יצחק שדה ב-1974. נמסר בידי שאול אביגור (ממסדי ומפקדי ההגנה) הוצאת עש-עבוד שסירבה לפרסמו. את-ריכך מסר הרמטכ"ל או מרדכי (מוטה) גור, את כתב-היד להוצאת מערכות, אלא שבישיבה שנערכה אצל שריהביסחון באותם ימים שימ'עון פרס, אמר השר: "אני לא עושה תעמולה למאיר פעיל". אחרי מערכת-הביסחון הגיע כתב-היד להוצאת יד בן-צבי שסירבה לפרסמו. משם נדד כתב-היד אל ספריית פועלים אשר דחתה אותו בגלל שיקולים תקציביים. גם הוצאת מסדה סירבה לפרסם את הספר, הפעם בטענה שזה לא מסחרי. לבסוף המליץ על הספר, העיתונאי יגאל עילם, לעיתונאי אהוד זמורה, מבצעי הוצאת "זב"ח — זמורה ביתן מודרן שפירסמה את הספר בחודש שבער ●● 81 חוגים ישראלים הציגו את מועמדותם להשתתפות בביאנלה בוונציה בפני הקומיסר הישראלי של הביאנלה, אמנון ברזל, השוקד באחרונה על קידומה. חסר-הפרופורציות של המניאוגית (מאירית בניאון) בתייה ארואסטי. ציירים מלחשים, שברזל, המכהן גם כיועץ-אמנותי בתוכנית 8/2 העוסקת בבידור ובאמנות בסלוויוויה, הוא זה שהמליץ על צילום עבודותיה בתוכנית ●●

רת, לגבי, לא חורג מגבולות השילוט' עלי-אס-הדרך, ובעת קריאת הספר או ראית הסרט, אני בקושי נזכרת במה שכתב בה, אם בכלל. היא פשוט סיימה את תפקידה. אני מקווה שהבהרתי את עצמי. ר.ס.